

JUBILEJI

JOŽE DULAR — PETINSEDEMDESETLETNIK

24. februarja 1990 je dopolnil petinsedemdeset let življenja prof. Jože Dular, upokojeni ravnatelj Belokranjskega muzeja v Metliki. Slovenski javnosti je znan kot pisatelj, muzealec, zgodovinar in etnograf, zgodovinarji pa ga še posebej poznamo kot sposobnega organizatorja našega društvenega dela.

Priimek izdaja Dolenjca, rekli bi lahko celo elitnega Dolenjca, saj je veliko ljudi na Slovenskem prepričanih o resničnosti trditve, da nosi ta priimek največ akademsko izobraženih Dolenjcev v zgodovini. Rodil se je v Vavti vasi, ob reki Krki, ki ga je kljub kratkemu otroštvu trajno zaznamovala. Osnovno šolo je namreč obiskoval v Ljubljani, gimnazijo v Novem mestu, v Ljubljani pa je na Filozofski fakulteti študiral slovenski jezik s književnostjo, francoščino, češčino in primerjalno književnost. Bolj kot profesorska kariera ga je vlekle pisateljstvo. Obetavne začetke pa je ogrozila vojna, povojni čas jih je kanil uničiti. Leta 1945 je bil začasno poslan v Metliko, iz začasnosti pa je nastal belokranjski Dular. Leta 1951 je zaključil učiteljsko tlako. Postal je ravnatelj novoustanovljenega Belokranjskega muzeja, ki ga je vodil do upokojitve leta 1981.

Začetki Dularjeve muzealske kariere so bili vse prej kot lahki. Začel je iz nič. Postaviti je bilo treba arheološki, zgodovinski, etnografski oddelek, biti je bilo treba tudi galerist in varstvenik naše kulturne dediščine. Izjemna delavnost, veliko znanje pa tudi dolenjska potrpežljivost so mu pomagale, da je večino zastavljenih ciljev uresničil. Leta 1969 je prevzel še novi Slovenski gasilski muzej, ki je postal osreden za to problematiko. Ko je po tridesetih letih zapustil ravnateljsko mesto, je njegov naslednik dobil izredno urejeno institucijo, katere pomen in ugled presegata regionalne okvire, v odhajajočem človeku pa vzor, ki ga bo težko dosegel.

Dularjevo vodenje osrednje belokranjske kulturne institucije je zahtevalo organizatorja in raziskovalca v eni osebi. Poskrbel je za tamkajšnji arhiv, študiral tekočo literaturo in opravil ogromno terenskega dela. S svojimi rezultati je tekoče seznanjal javnost v regionalnih glasilih, v osrednjih strokovnih se je pojavljal le takrat, kadar je smatral, da ima obravnavana tematika vseslovenski pomen.

Ceprav ima njegova bibliografija krepko preko tisoč enot,¹ je bila njegova pozornost usmerjena na monografske obdelave belokranjskih krajev in ljudi. Njegova Metlika skozi stoletja je izšla kar v treh izdajah, posebej je pisal o metliški godbi, njenih gasilcih, Adlešičih, Semiču, Vinici itd. Njegov odnos do obravnavanja preteklosti je vedno usmerjen k človekovemu vsakodnevnomu življenju in delu, politično življenje obravnava takrat, kadar ima neko vsebino in ni le golo politiziranje. Ohranil je nujno potrebno distanco do aktualnega političnega življenja, zato ni dobil nekaterih javnih priznanj in nagrad, ki jih je za svoj obsežen opus vsekakor zaslužil.

Kadar opisujemo Jožetu Dularju podobne ljudi, trdimo, da se v njih prepleta več osebnosti. V konkretnem primeru je ta stavek odveč. Jubilant je namreč izrazito racionalen človek, ki točno ve, kaj hoče in zmore. Hotel je biti predvsem literat, življenje pa je pred njega postavilo dodatne naloge, ki jih rešuje tudi sedaj, ko je upokojen. Leta 1987 nas je presenetil s čudovito zbirko pesmi *Dobra je ta zemlja*, kar lahko smatramo za njegovo osebno ambicijo, naslednje leto pa so izšli *Pomembni Belokranjci*, nekakšen biografski leksikon, letos Mlini na Kolpi umirajo, kar je njegova »uradna dolžnost«. Kaj bo na vrsti še letos, kaj drugo leto? Dular o svojih načrtih nerad govori, vemo le, da jih ima še precej. Zato mu ob življenjskem jubileju želimo predvsem zdravja in miru pri delu.

Stane Granda

¹ Izbrana bibliografija je objavljena v brošuri *Petinsedemdeset let profesorja Jožeta Dularja*, Metlika 1990, str. 28–36.